Diarienummer: KS.2020.164 003

Handlingsplan för minoritetsspråk

DOKUMENTNAMN	Handlingsplan för minoritetsspråk	**GILTIGHETSPERIOD**	2021-04-13
DOKUMENTTYP	Handlingsplan	**BESLUTAT/ANTAGET**	Kommunstyrelsen 2021-04-13 § 63
DOKUMENTÄGARE	Pajala kommun	**VERSION**	2
DOKUMENTANSVARIG	Minoritetsutskottet	**REVIDERAT**	

Innehåll

Handlingsplan för minoritetsspråk 1

1 Inledning 3

1.1 Den nationella minoritetspolitiken 3

1.2 Pajala kommuns minoritetspolitik 3

1.3 Målsättningar 4

1.4 Utvärdering 4

2 Samråd och kartläggning 5

3 Information 6

4 Kultur och fritid 8

5 Förskola och skola 9

6 Socialtjänst och sjukvård 10

1 Inledning

1.1 Den nationella minoritetspolitiken

År 2000 fastställde Sverige ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Riksdagsbeslutet fattades i en bred enighet och innebar de första stegen mot en nyorientering inom svensk minoritetspolitik. Minoritetspolitiken syftar till att skydda de historiska minoriteternas rätt att bevara sina språk och sina kulturer. Nationella minoriteter i Sverige är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. De nationella minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli, *Språklagen (SFS 2009:600)*. Meänkieli, samiska och finska fick genom fastställandet ett förstärkt skydd inom särskilda *förvaltningsområden.*

1.2 Pajala kommuns minoritetspolitik

Många kommuner i Sverige är uppdelade i förvaltningsområden. Pajala kommun har förvaltningsområdet finska och meänkieli sedan år 2000. Det innebär att den tornedalska och den sverigefinska minoriteten har särskilda lagstadgade rättigheter i kommunen enligt *lagen om nationella minoriteter och minoritets-språk (2009:724).*

Den här handlingsplanen utgår från *Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724), Språklagen (SFS 2009:600)* och *handboken Nationella minoriteters rättigheter – en handbok för kommuner, landsting och regioner*. Aktuell handlingsplan har tagits fram i samråd med minoritetsrådet, kultur och utbildning samt socialtjänsten. Målet för handlingsplanen är att den ska fungera som ett verktyg där kommunen och minoriteterna ska samverka i fortsättningen och hitta en väg mot ett effektivt och ändamålsenligt arbete med minoritetsfrågorna. Handlingsplanen kommer att revideras vid behov.

1.3 Målsättningar

I framtiden kommer kommunen att:

- arbeta aktivt för att trygga meänkielis och finskans ställning genom att tillhandahålla service på dessa språk samt med hjälp av till exempel kultursatsningar.
- söka nya vägar för att bevara meänkieli.
- synliggöra finska och meänkieli för utökad status.
- få fler kommuninvånare att engagera sig i båda språken, finska och meänkieli.
- få fler kommuninvånare – särskilt barn och ungdomar – att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråken.
- framhålla att kunskaper i meänkieli och/eller finska är en merit vid rekrytering till kommunala befattningar.

1.4 Utvärdering

Denna handlingsplan ska gälla från år 2020 och tre år framåt. Därefter ska handlingsplanen utvärderas och uppdateras var tredje år. Ekonomisk- och verksamhetsuppföljning av budget och aktiviteter sker årligen. Målgruppen med minoritetsarbetet är i första hand barn, unga och samt äldre med minoritetsspråk.

2 Samråd och kartläggning

Lagstiftning

”Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

Samråd enligt första stycket ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande. *Lag (2018:1367)*”.

(5 § *Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk*))

Åtgärder

- Samråd ska ske gällande vad som ska göras inom kommunen och i samhället, för att identifiera behov påträffade av minoriteterna och kommunen. Samråden genomförs vid både strukturerade samverkansmöten och öppna samråd. Minoritetsspråkssamordnaren föredrar ärenden som inkommer från alla parter vid dessa möten. Samverkansmöten ska ske två gånger per år eller fler gånger vid behov.
- Vid efterfrågan kommer Pajala kommun att samverka genom samråd med andra minoriteter som samer, romer och judar.
- Samråd ska hållas runt om i Pajala kommun.
- Kartläggning av minoritetsspråken skall ske vart tredje år.

3 Information

Lagstiftning

”Kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till. Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken. *Lag (2019:938).*”

(*3 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk*))

”I *språklagen (2009:600)* anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.”

(4 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk))

” Enskilda har rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet vars geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde. Detta gäller i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet har anknytning till förvaltningsområdet.

Om den enskilde använder finska, meänkieli eller samiska i ett sådant ärende, är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på finska, meänkieli respektive samiska.

Myndigheten ska även i övrigt sträva efter att bemöta de enskilda på dessa språk.”

(8 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk))

Åtgärder

- På kommunens hemsida, sociala medier och i annonser ska det framgå att medborgare har rätt att tillhandahålla service på meänkieli och finska.
- Kommunens hemsida ska innehålla information om de nationella minoriteterna, de nationella minoritetsspråken och minoritetsspråkslagstiftningen.
- Minoritetsspråkshandläggaren ska tillhandahålla information på meänkieli, finska och övriga minoritetsspråk på kommunens hemsida, annonser och sociala medier.
- Information från kommunen ska översättas till meänkieli och finska.
- Kommunala handlingar ska översättas till meänkieli och finska vid behov.
- Kommunen ska på kommunens hemsida och sociala medier löpande informera om minoritetsspråks-verksamheten i kommunen.
- Kommunen ska synliggöra det finska och tornedalska kulturarvet.
- Kommunal verksamhet och andra inrättningar bör skyltas på meänkieli och finska i rimlig omfattning.
- Vid anställning på kommunen är det meriterande att kunna finska eller meänkieli.
- Det ska finnas information i kommunhusets reception om möjligheten att använda meänkieli och finska i kontakten med kommunen.
- Kommunens telefonsvarare ska ge information på meänkieli och finska.
- Kommunens tjänstemän och förtroendevalda ska få utbildning om de nationella minoriteterna samt om lagstiftning som berör minoritetsspråken. Utbildningen ska anpassas enligt olika behovsnivåer.
- Personalen i kommunen ska erbjudas att lära sig meänkieli eller finska.

4 Kultur och fritid

Lagstiftning

” I *språklagen (2009:600)* anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.”

(4 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk))

Åtgärder

- De nationella minoriteterna ska ges möjlighet att påverka planeringen av kommunens kultursatsningar. Kommunen bör främja bidragsansökningar för kulturverksamhet på meänkieli och finska samt kulturverksamhet som synliggör den tornedalska och finska kulturen.
- Kommunen ska stödja språkvårdande arbete inom meänkieli, exempelvis arbete som syftar till att beskriva och utveckla språkets ordförråd och grammatik.
- Kommunen ska aktivt samarbeta med andra förvaltningskommuner för meänkieli och finska i Sverige, särskilt i Norrbotten.
- Kommunen ska långsiktigt stödja och samarbeta med institutioner inom kommunen och i övriga Norrbotten som arbetar för att behålla och utveckla meänkieli och finska samt tornedalsk och finsk kultur.
- Kommunen ska flagga samernas nationaldag 6/2, sverigefinnarnas dag 24/2, romernas nationaldag 15/7, tornedalingarnas dag 15/7 och Finlands självständighetsdag 6/12.
- Pajala kommunbibliotek ska fortsätta att köpa in ny litteratur på meänkieli. Kommunbiblioteket ska tillhandahålla ett brett utbud av litteratur, tidningar och tidskrifter samt filmer på finska.
- Kulturutbud på de nationella minoritetsspråken ska synliggöras på biblioteken.
- Kommunen ska göra de nationella minoriteterna synliga genom att ha flaggor/vimplar.

5 Förskola och skola

Lagstiftning

”I *språklagen (2009:600)* anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att hålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.”

(4 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk))

”En hemkommun som ingår i ett förvaltningsområde enligt *lagen (2009:724)* om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska.

Vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas om de önskar plats i sådan förskola som avses i första stycket. *Lag (2018:1368)*.”

(8.kap 12 a § Skollag (2010:800))

”den som tillhör en nationell minoritet [ska] ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket”

(14 § Språklag (2009:600)

Åtgärder

- Barn i förskoleålder har rätt till förskoleverksamhet där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på meänkieli eller finska. Ansökningsblanketter med information på meänkieli, finska och svenska finns tillgängliga på kommunens hemsida. Information om möjlighet till förskola på meänkieli eller finska ska även delas ut med kommunens utskick.
- Samtliga förskolor ska bedriva verksamhet med inslag av meänkieli och finska.
- Förskolan ska arrangera sagostunder och andra aktiviteter på finska och meänkieli för förskolebarn.
- Information om rätten till modersmålsundervisning ska ges till vårdnadshavare och elever både via ansökningsblankett och hemsida.
- Kommunen ska erbjuda elever i år 6–9 möjligheten att läsa finska eller meänkieli som språkval.
- Skolans personal ska uppmuntras att fortbilda sig i meänkieli, finska och/eller om de nationella minoriteterna.
- Efter grundskolan ska varje elev ha kunskaper om de nationella minoriteterna, deras kultur, språk, historia och religion.

- Kommunen ska uppmuntra till att personal inom fritidshem/ förskola/ skola ska söka samarbete och utbyte med verksamheter i gränskommuner på finska sidan: Pello, Kolari och Muonio.
- Kommunens skolledare, förskolechef och minoritetsspråkssamordnare ska årligen träffas för en genomgång av det minoritetsspråksarbete som sker i fritidshem/förskolor/skolor.
- Kommunens skolledare ansvarar för att föräldrarna årligen informeras om rätten till modersmålsundervisning som kan ordnas som språkval eller utanför garanterad undervisningstid samt betydelsen av att läsa minoritetsspråk i skolan.
- Samtliga elever i grundskolan skall erbjudas möjlighet till att studera meänkieli och finska.
- Kommunens lärare bör informeras om forskning kring flerspråkighet.
- Kommunens förskolor och skolor ska förmedla kunskap om flerspråkighet samt tornedalsk och finsk kultur. Eleverna ska få undervisning om ortnamn på meänkieli i sin hembygd.
- Kommunens skolor ska arbeta för att höja minoritetsspråkens status bl.a. genom information om fördelarna med flerspråkighet.
- Kommunens pedagoger ska stödjas i arbetet med utveckling av läromedel i meänkieli.

6 Socialtjänst och sjukvård

Lagstiftning

”En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska Lag (2018:1367).”
(18§ Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk))

” En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk vad gäller övriga språk. Lag (2018:1367).”
(18a§ Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk))

”Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt 18 och 18a §§ beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. Lag (2018:1367).”
(18b§ Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk))

”Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som anges i 18 och 18 a §§. Lag (2018:1367).”

(18c§ Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk)))

”Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.”
(11 § Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk))

Åtgärder

- Informationsmaterial från socialtjänsten ska översättas till meänkieli och finska.
- Verksamheten ska erbjuda service på meänkieli och finska för äldre personer.
- Socialtjänstens personal ska erbjudas och uppmuntras till att delta i fortbildning i meänkieli och/eller finska.
- I de fall då socialtjänstens personal inte behärskar meänkieli eller finska ska enskilda som önskar tolkhjälp få sådan.
- Kommunen ska erbjuda kulturevenemang på meänkieli och finska för äldre, exempelvis musik, högläsning av meänkieli eller finska.
- Kommunen bör tillhandahålla dagstidningar/tidskrifter eller annat att läsa på meänkieli och finska till boenden (andra nationella minoritetsspråk vid behov).
- Kommunen ska verka för att skapa tornedalska och finska miljöer för brukare i särskilda boenden. Exempelvis tillhandahålla tidningar/böcker på minoritetsspråk samt ha andra aktiviteter.